

Lè Kan Yo Ap Rive... Pare Kò'w Pou Enskri! Bay timoun yo yon ete k'ap fè yo kontan, k'ap distrè e aprann

Avèk lekòl k'ap fini nan kèk semenn, kestyon k'ap parèt la se: Kijan nou pral fè jwenn okipasyon pou timoun yo? Kandete t'ap yon bon solisyon si ou jwenn youn ki bon pou fanmi'w. Nan Konte Miami-Dade, anpil nan kandete yo se The Children's Trust ki sipòte yo, avèk aprann timoun yo (ak yon zye sou bidjè nou) kòm Lide prensipal yo. Pou ede nou pou fè rechèch nou pi fasil, men sa ekspè yo di pou nou chèche:

Konseyè ak Manm Ekip Dapre sa American Camp Association (ACA) la di, pwogram kandete lajounen yo dwe gen yon manm nan ekip pou chak: sis timoun ki gen 4-5 lane; wuit timoun gi gen 6-8 lane; 10 timoun ki gen 9-14 lane; ak 12 timoun ki gen 15-17 lane. Epi paske w'ap mete konfyans ou nan men youn oswa plizyè konseyè ke timoun ou pral genyen, fòk nou su pou nou poze bon kestyon sou aptitud yo, se sa Saliha Nelson konseye, li se vis prezidan Urgent, yon pwogram ki pa fonksyone pou lajan, pou devlopman kominotè jèn yo. Kèk kestyon enpòtan: "Ki antrenman ekip la resewwa e ki kapasite yo?" avèk "Èske yo byen kontwole dosye yo?" Plis nou gen enfòmasyon, plis tèt nou pral poze.

Pwoteksyon ak Sekirite Bonjan pwotokòl byen etablipou veye lè timoun yo rive ak lè yo prale, epi avèk kiyès, sa obligatwa. Si se nan bis ke timoun ou prale ak retounen soti nan kan a, mande enfòmasyon sou kapasite ak eksperyans chofè a, e si wi ou non ap gen yon moun nan ekipla nan bis la avèk timoun yo. Fòk gen yon pakèt espas nan lakou a, avèk kote ki gen lonbraj tou. "Fòk paran yo asire yo tou ke kan yo chwazi abay timoun yo rekreyasyon regilyèman tou, pou yo pa vin twò chofe, e keekip latoujou ap ankouraje timoun yo bwè dlo," se sa Tongelia Milton di, li se direktè ekzekitif komunikasyon YMCA nan Sid Florid la. An plis, "ekip la dwe byen antrene, fòk dosye yo byen kontwole e fòk yo sètifye nan CPR, premye swen ak pwoteksyon automated external defibrillator (AED), pou yo ka jere ijans, si toutfwa ta gen youn."

Bezwen Espesyal Enfòme direktè kan yo ak ekipi yo san pèdi tan si pitit ou andikape; laplipa nan yo pral fè sa yo kapab pou yo akomode yo. "Gen paran ki pito lè timoun yo al nan kan ki pou tout timoun – ki sèvi timoun ki pa gen andikap ak sa ki gen andikap," se sa

Helene Good note, li se prezidan ak CEO òganizasyon Advocacy Network on Disabilities. "Gen lòt paran ki pi konfòtab ak pwogram ki sèlman sèvi timoun ki andikape. Kèlkeswa sa nou chwazi a, asire nou pou nou byen eksplike ekip kan yo ki pwoblèm timoun ou ka genyen ak kijan pou yo jere yo."

Natasyon ak Spò nan Dlo Tout zòn pou naje yo – kité se pisin oswa lak – fòk yo genyen yon kòd sekirite k'ap flete sou dlo a, pou separe kote ki fon ak kote ki pa fon, se sa ACA konseye. "Li obligatwa tou pou genyen sovtè dlo ki sètifye ak pwofesè natasyonki la non sèlman pou pwoteje timoun yo ak aprann yo naje, men pou aprann yo tou kijan pou yo rete an sekirite lè yo nan dlo aoswa bò kote dlo a," se sa Milton di.

Aktivite Konsantre Yo N'ap chèche kan ki vize yon seri aktivite byen presi, tankou syans, spò, aktivite atistik, mizik, dans, oswa teyat? "Se chèche konnen timoun ou e sa li ta vle nan pwogram li," se sa Rhonda Smith di, li se vis prezidan ak fondatè Fit Kids of America. "Fòk nou su se yon bon desizyon, pou nou pa pèdi lajan nouak tan nou. Lè timoun yo avèk nou lè n'ap pran desizyon an, eksperyans pwogram La vin pi bon."

Enskri Jodi'a!

Gid pou pwogram The Children's Trust la disponib nan yon aplikasyon dijital gratis an Anglè, Panyòl, e Kreyòl Ayisyen; vizite App Store oswa Google Play epi telechaje li jodi'a. Nou genten genyen aplikasyon dijitala? Yon nouvo liskan yo avèk atikespesyal yo disponib depi premye Me. Nou ka jwenn pwogram Trust la sipòte yo tou nan www.thechildrenstrust.org oubyen nou ka rele 211.

Konsèy Pou Manman Yo Ka Siviv

Pwospere nan chak etap ou pase kòm paran!

Nan jou fèt dèmè sa, milyon manman ap tann pou yo resevwa bèl lèt ekri, bèl bouke flè e menim yonti manje nan kabann yo nan maten jou a – men lè'w se manman se pa tout tan Lavi a fèt a kè ak flè. Gen de moman kote ou jis pa konnen ki desizyon pou pran, espesyalman lè se pou enterè timoun ou pou pi devan. Pi rèd toujou, se differan moman nan devlopman timoun lakounen nou chaje ak angwas e lannwit nou paka dòmi. Bon nouvèl la: nou ka jwenn yon ti konsèy – menm de ou twa! – nan men moun ki pase la tou e ki gentan fin reyisi.

Ane ak Anpil Kestyon Yo

Lè ou ansent, ou santi nèf mwa se yon tan ki long anpil. Kontantman ou genyen lè'w sonje ou gen lavi andedan'w vin ogmante plis ti bebe a ap grandi, lè lap bay kout pye e lè li gen ti wokèt. Men pendan tan sa, ou gen perèz tou. Chak ti penche ak chatouyèt ou santi, fè'w mande tèt ou si pa gen yon pwoblèm. Ou ta vle gade ti bebe a nan zye, konte zòtèy li pou rasire tèt ou ke tout bagay anfòm. Epi apre, nan de tan twa mouvman, yo rive sou ou – e lavi'w chanje pou toujou.

"Pa gen anyen ki pi bèle ke ti bo yon ti bebe," se sa Cristina di pandan l'ap ri, li se yon

manman ki fè senk tifi ki genyen ant 5 ak 15 lane. "Mwen renmen tou lè mwen bayo manje," se sa Nona di, li se yon manman ki gen de timoun. "Li fè'm santi ke m'ap bayo yon bagay espesyal ke yo paka jwenn okenn lòt kote." Byen vlope ti bebe ou, pran sant cheve li epi gade yo ki kòmanse dòmi nan braou bèl anpil, e bèl premye moman yo tankou lè yo kòmanse ri, mache ak pale se pi bèl moman pou manman yo. Moman ki mwen enteresan yo? Anpil fatig. Sonje: Pou yo te tòtire prizonye lagè yo, yo te anpeche yo dòmi. "Yon jou mwen te ale nan yon makèt avèk chemiz mwen a lanvè," se sa Cristina di. Ti bebe li ki gen 3 lane te fè'l wè sa, "men pa anvan li te fin retounen lakay li!"

San nou pa blyie, lè nap monte desann sou tank vid, kriz kòlè yo, antrenman ti bebe pou aprann chita poukонт li sou vaz li ak moman k'ap teste limit nou tou ki fè pati de peryòd sa kapab (e pral!) teste pasyans nenpòt manman. Fason pou byen pase moman sila yo, se swiv sa lide nou di noua k fè tèt nou konfyans. "Lavi ak timoun piti kapap raz tou, kote n'ap fè menm bagay la chak jou," se sa Cathy Cassani Adams di, yon

antrenè paran e otè liv *The Self-Aware Parent: 19 Lessons for Growing with Your Children*. "Gen yon pakèt gade ak rete tann ak perèz." E menm si tout moun nou kontre pral di nou sa yo panse ki se bon bagay ou ta dwe ta fè yo, "metòd pa yo pa fòseman ap mache pou nou," se sa Nona di.

Jou Lekòl Yo

Se yon gwo satisfaksyon lè n'ap gade timoun nou ka vin endepandan. "Chak ane nan premye jou lekòl timoun mwen, mwen fè yon ti kriye, men se yon kriye kè kontan paske chak ane pote nouvo eksperiyans ak konesans pou timoun mwen," se sa Cristina di. Nan stad sa, timoun ou kòmanse chwazi zanmi pa'l e pran desizyon san ou, men yo poko fin gran toujou. "Timoun mwen toujou renmen lè mwen pote yo nan kabann yo e lè mwen kouche bò kote yo lè lanwit la tonbe," se sa Nona di. "Moman sayo enpòtan anpil pou mwen. Kounye'a, pitit gason'm di li twò granpou li kenbe menm'm devan moun, ki fè lè pa gen mounmwen pwofite pran yon ti afeksyon nan men'l."

Li pa fasil pou yon paran pou li aprann pa kontwole. Timoun yo pase pi plis tan yo nan

lekòl e nou paka vin chita nan tab bò kote you. Li difisil pou nou pa konnen say'ap regle tout tan.

Pou kalme angwas nou, bon komunikasyon enpòtan anpiL. "Tande timoun ou yo, pran enfòmasyon e poze kestyon," se sa Adams konseye. Nou ka pase mwens tan avèk yo, men nou ka toujou rete branche pou nou swiv sa ki enterese yo. E pandan n'ap fè sa, chèche yon bagay ki ka enterese nou tou, li di. Si nou pa kreye yon ti tan pou tèt nou, nou pa'p konn tèt nou ankò. Kidonk, pran swen tèt nou, pandan tan sa, wa tou bay timoun ou bon egzanp sou kijan w'ap pouswiv sa ki enterese'w.

Preske Fin Gran

Se yon bèl satisfaksyon pou nou wè rezulta sa nou te aprann yo – tankou jantiyès, respè, kreyativite ak reyalizasyon – ou te plante e plant la pouse, e se nan stad sa ke tout bagay vreman rive. "Sa fè kè'm plen ak fyète pou wè kijan adolesan'm nan vin tounen yon moun ekstraòdinè," se sa Cristina di ak kè kontan. Maggy, manman de ti gason ki nan ventèn yo, di ke li renmen lè yo vini lakay la pandan vakans yo, paske "mwen renmen tande yo pale youn ak lòt. Malgre rivalite ant frè ke yo te genyen lè yo t'ap grandi, lanmou frè ke yo genyen youn pou lòt vizib anpil."

Mete kò nou sou kote pou kite timoun nou fè wout yo vle se sa pou nou fè nan stad sa, kèlkeswa jan nou ta vle kontinye trase vi yo pou yo! Nan plas sa, kite yo di nou kiyès yo ye pase pou nou di yo kiyès yo ta dwe ye.

Eprèv ak Tribilasyon

Rasire nou, lè timoun nou ap pase moman ki difisil, li nòmal pou nou swete ke yo ta nan yon stad ki diferan nan devlopman yo. Nou toujou gen tandans pou nou favorize stad kote nou gen fòs la; petèt nou pi alèz pou ou boule ak timoun ou lè yo tou piti, men nou pè stad terib lè yo de lane (ak twa.yo). Ou pafwa nou ta swete ke timoun nou ta grandi on sèl kou, pou nou kapap kominike avèk yo yon fason ki pi rasyonèl tankou de gramoun.

Lè nou ta swete moman sa yo rive, di tèt nou pou nou sonje bonè jodi'a e sonje ke wòl manman se yon defi – e l'ap toujou youn – chak jou. "Pitit 7 Lane mwen an gen volonte ak fòs," Nona di. "Men lè li vlope avè'm pandan n'ap li *Fancy Nancy*, mwen wè ke moman ki te difisil yo pase."

Heidi Smith Luedtke, Ph.D., ekri tèks sa

Pawòl Sajès Manman Selèb Yo

Pwoblèm ozalantou disiplin, sosyalize, rivalite ant frè ak sè epi pran desizyon – kisa Michelle Obama oubye Salma Hayek ta fè? Nou gade sou fanm pèsonalite biblik ki leve timoun yo pou pran egzanp kòm paran ki rive jwenn bon rezulta!

"Kounye'a li tèlman fasil pou anmize [timoun] yo avèk yon ti ekran, epi ou pa oblje mennen yo okenn kote. Fè yo fè pati delavi'w. Sa gen rapò ak koneksyon youn ak lòt, ak sa yo ka aprann youn ak lòt nan lavi. Si se pa sa, solidit ka mete pye." – **Salma Hayek**

"Pesòn pa gen 100 pousan konfyans nan tèt yo tankou yon paran. Nou tout ap fè efò." – **Reese Witherspoon**

Sa fè kèk lane, premyè dam **Michelle Obama** te panche sou arrestasyon yon atis ke jèn yo renmen anpil ki t'ap kondi pandan li te sou. Lè yo mande li kòman li t'ap jere sitiyasyon si se li ki te manman chantè mizik pòp la, li di ke li panse ke li bezwen plis atansyon ak konsèy. "Ou konnen, mwen pa konnen si sa t'ap mande menm valè konsèy ak aksyon," Obama di nan yon entèvyou sou radyo Univision. "Mwen t'ap prezan anpil nan lavi li... Epi mwen t'ap avèl souvan, jis pou nou ka pale, pou'm ka konnen kisa k'ap pase nan tèt li, pou ka konnen kiyès ki nan lavi li ak kiyès ki pa la."

"Lè pitit fi mwen yo ap jwe sou balanswa mwen eseye pa anvayi yo twòp pou di'l 'fè atansyon.' Mwen vle pou yo kontwole konpòtman yo poukout yo, men li toujou bon pou yo konnen ke mwen tou pre si yo ta bezwen'm." – **Nicole Kidman**

Aktris **Jada Pinkett Smith** kwè ke pitit fi Li Willow gendwa pran desizyon pou tèt li. Apre yo te kritike li poutèt li te kite timoun 14 lane li a koupe cheve li, Pinkett Smith di, "Dabò mo KITE a fòk nou abòde'l. Se yon sosyete kote fanm, fi, y'ap fè yo sonje tout tan ke yo pa mèt tèt yo; ke kò yo pa pou yo, ni pouvwa yo ak detèminasyon tèt yo. Mwen fè yon pwomè pou'm fè pitit fi mwen konnen ke kò'l, lespri'l ak tèt li se pou Li yo ye." Li sanble ke li pran apwòch sa sou bò manman li. "Li kite'm moun mwen vle ye a," se sa Pinkett Smith di. "Lè mwen te gen cheve woz e mete anpil zanno, manman'm pa't janm anpeche'm soti konsa."

"Pandan ou panse ke ou gen kontwòl abitid yo, [timoun ou yo] chanje nan yon lòt epi kounye'a ou oblje aprann kontwole nouvo a tou. Ou dwe pare pou aprann. Kòm manman, ou toujou ap grandi epi aprann." – **Tamera Mowry-Housley**

Beryl Meyer ekri tèks sa

Ou gen kesyon sou zafè paran?

Sèvis sa a disponib 24 sou 24

Gregory Reed

Èske w vle enskri sou entènèt pou w resevwa ti jounal sa a gratis?
Ale sou **thechildrenstrust.org**

Selebre Divèsite: Mwa Eritaj Ayisyen

Yon peyi listwa, yon pèp fyè, yon istwa rich

Divèsite se yon gwo wòl nan rezon pouki peyi sa fòmidab konsa e aprann plis sou vwazen nou ap ede nou vin pi gran toujou kòm nasyon. Lè nou konsidere tout kalite moun ak kilti ki nan lakay nou Miami, nou patikilyèman nan yon bon kote pou nou fè sa!

Ann Ankouraje Enterè nan Zòt

Timoun toujou kirye pou sa ki fè yo diferan, soti nan kalite cheve yo ak gou mizik yo pou rive nan fason yo pale ak kalite manje yo manje. Nou gen anpil chans, pou n'ap viv nan vil mondyal saki se Miami, kote timoun yo gen anpil opòtinite pou yo aprann epi anbrase divèsite kiltirèl zanmi yo.

Avèk plis pase 300,000 Ayisen Ameriken ki rete jodi'a nan Sid Florid La, selebre Mwa Eritaj Ayisyen an mwa Me sa ak timoun nou yo se pi bon fason pou nou kòmanse (oswa kontinye) konstwi apresiyasyon yo pou zòt. Fè yo fè konesans avèk koutim inik epi ritèl peyi karayib yo k'ap pèmèt elaji enterè yo (ak orizon yo!) epi pratik akseptasyon ak konprann youn lòt. Pwofite pandan pitit ou kirye a, mennen yo nan libreri pou chwazi liv ak vidyeo sou Ayiti.

Inspire Yo Atravè Listwa

Yon tè ki chaje ak moun ki gen kouraj ak detèminasyon, Ayiti ka aprann nou anpil sou kijan pou nou siviv epi kenbe tèt nou wo. Li sitiye nan Karibeyen an, kote li ekspoze san rete ak siklòn, tranblemanntè ak lòt dezas natirèl, abitan peyi souvren sa, gen anpil kouraj pou yo simonte eprèv.

Pandan anpil lane yo te batay pou yo te libere – nan Lesklavaj ak opresyon soti nan lane 1500 yo jiska depòtasyon sitwayen yo nan lane 1937 pou rive nan aktívite pran bato ilegal pou rantre nan peyi Etazini nan lane

1979 – Ayisen rete fèm ak detèmine pou yo jwenn demokrasie.

"Istwa Ayisyen yo ak Afriken-Ameriken yo pou dènye 500 lane yo se youn ki se yon batay ki long anpil," se sa Léon D. Pamphile di, li se otè liv *Haitians and African Americans: A Heritage of Tragedy and Hope*. "Pandan senk syèk, yo rive genyen plizyè fwa. Avèk anpil entelijans, Ayisen ansanm ak Afriken-Ameriken anplwaye estrateji konparab pou yo ka genyen dwa ak privilèj sitwayen yo."

Pami sila ki te batay pou eliminate lesklavaj epi bay peyi a endependans: Toussaint Louverture ak Jean-Jacques Dessalines, tou de ki te fèt nan lesklavaj epi vin tounen gwo ewo revolusyonè.

Atire Yo ak Kilti

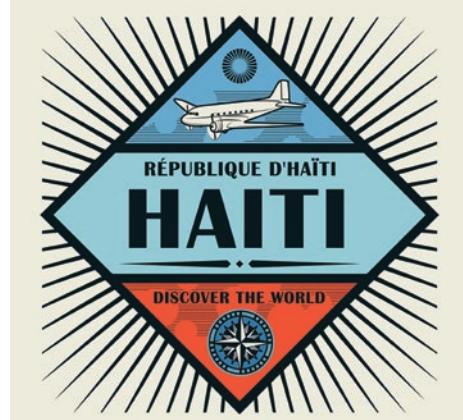
Fèbak pou rive jis epòk lè espanyòl te dekouvi peyi a (eksplorè Christopher Columbus te fè erè li te panseli te dekouvrir End oswa Lachin), Fransè yo gouvène pandan prèske 200 lane (1625-1804) epi fòs rasin Afriken yo, idantite kiltirèl Ayiti a rich ak inik menm jan. Mizik, atizana ak literati li, ki enfiyanse anpil de pase li ak melanj kwayans kiltirèl yo, montre mòd lavi Ayisen an klè.

Men sa ki fè pi gwo enpak la se kantite konsyans eritaj kiltirèl Afriken an, se sa Pamphile di, ki ajoute ke Ayiti pa sèlman konsidere kòm "pwotektè libète men tou kòm kapital kiltirèl nwa." Tankou pèsonalite sa yo ki gen differanenterè, ekriven ak antropolojis Zora Neale Hurston, koregrafè Katherine Dunham ak aktivis sosyal epi otè pyès teyat Langston Hughes tout jwenn enspirasyon travay yo nan Ayiti.

Beryl Meyer ekri tèks sa

Bilten sa a se Children's Trust ki pwodui li kòm sèvis li mete a dispozisyon fanmi ki rete Miami-Dade County. Children's Trust se yon sous revni ki la pou fè yon travay espesyal, se elektè ki tabli fon sa a pa mwayen referandòm pou amelyore lavi timoun ak tout fanmi yo. Si w gen sijesyon ak ide istwa ou ta renmen nou pibliye, voye yo ban nou nan imel sa a: info@thechildrenstrust.org.

flavijus/Stock/Thinkstock

Vin Fete Tou!

Ak drapo ble e rouj Ayiti k'ap flote byen wo a, mizik byen fò nan tout lari yo ak yon pakèt aktivite, fanmi'w ap jwenn anpil kote pou al fete pandan Mwa Eritaj Ayisyen an. Men kèk ladan yo:

5 Me

Toussaint Louverture Traveling Exhibition

Prezante pa Haitian Heritage Museum & Miami Dade College North
North Miami Beach Library
1601 NE 164th Street,
North Miami Beach, FL 33162
786.399.1429/305.948.2970
www.haitianheritagemuseum.org

5 ak 6 Me

Little Haiti Book Festival

Little Haiti Cultural Complex
212 NE 59th Terrace, Miami, FL 33137

Libreri Mapou

5919 NE 2nd Avenue, Miami, FL 33137
www.miamibookfair.com

12 Me

Taste of Haiti 2018

Miami Dade College North Campus,
Lot #2
11380 NW 27th Avenue, Miami, FL 33167
www.tasteofhaitiusa.com

31 Me

Haitian History Bee Final

10 a.m. - 1 p.m.
Stephen P. Clark Center
111 NW 1st Street, 2nd Floor, Chamber
305.694.2779/305.912.7654
www.miamiandbeaches.com/event/5th-annual-haitian-history-bee/12712